

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркової)

Технології організації волонтерської діяльності

освітньо-професійної програми «Педагогіка дозвілля»

галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

шифр за навчальним планом ВВ2.7

Київ 2023

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Технології організації волонтерської діяльності», затвердженої на засіданні Вченої ради педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова «31» «серпня» 2023р., протокол № 1.

Розробник програми:

Войналович О.О. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки
«25» серпня 2023 р., протокол № 1

Завідувач кафедри

доктор пед наук, проф.. С.А. Кушнірук

I. Опис навчальної дисципліни
Шифр дисципліни ВВ2.7.

Загальні характеристики навчальної дисципліни	Навчальне навантаження з навчальної дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка (шифр, назва)	Кількість кредитів - 3		Методи навчання: Словесні - лекція, пояснення, бесіда; практичні – виконання практичних завдань, розробка опорних схем, аналітичних таблиць; самостійне вивчення теоретичного матеріалу, конспектування джерел та їх аналіз, виконання творчих завдань.
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки (код, назва)	Загальна кількість годин – 90 год		
Освітній ступінь (бакалавр)	Денна		Форми поточного контролю усне опитування, виконання завдань, перевірка результатів самостійної роботи. модульний контроль, поточна успішність.
	Заочна		
	Лекції:		
	14	6	
	Семінарські (практичні) заняття:		
Вибіркова	10/6	/6	
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення освітнього компоненту за навчальним планом 3			
Семестр 5			
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота: 6	60	78	Форма підсумкового контролю - залік
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	1/2	1/6.5	

Предмет вивчення навчальної дисципліни: система знань щодо організації волонтерської діяльності; передумови виникнення та історія розвитку волонтерського руху; основні характеристика волонтерства та перспективні напрямки його розвитку; підходи до проблеми технологій організації волонтерської діяльності, знання яких виступають важливою складовою як теоретичної, так і практичної підготовки майбутнього волонтера до творчої високопродуктивної професійної діяльності та вирішення проблем професійного та особистісного характеру.

Міждисциплінарні зв'язки Викладання дисципліни узгоджено з вивченням філософії, етики, психології, педагогіки, психодіагностики, конфліктології та спеціальних методик, проходженням педагогічної практики на основі міжпредметних зв'язків.

Мета і завдання навчальної дисципліни «Технології організації волонтерської діяльності» :

- дати уявлення студентам про соціально-педагогічні тренінги, етики соціального педагога/працівника в обслуговуванні та волонтерській роботі з різними категоріями дітей, методи вирішення життєвих проблем дітей та молоді;
- ознайомити з історичними витоками феномену бездоглядності та безпритульності, теорією соціальної компетенції, соціалізації та адаптації, засобами корекційного та компенсаторного виховання
- звернути особливу увагу на індивідуальні характеристики дітей, що залишились без батьківської опіки та методики роботи з «важкими» підлітками.

Основні завданнями:

- опанування концептуальними та методологічними знаннями щодо творчого характеру педагогічної праці, психофізіологічних закономірностей педагогічної діяльності, її цілісної структури, мети, специфіки, рівнів професійно-педагогічного самовдосконалення, вимог до

- професійно-значущих якостей педагогічних працівників;
- отримання студентами теоретичних знань щодо організації діяльності волонтерських груп, формування вмінь залучати людей до волонтерської діяльності, навчити складати волонтерські програми та здійснювати управління діяльністю волонтерів;
 - формування творчої всебічно розвинутої особистості студента – майбутнього педагога-волонтера.

II. Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>РН4. Вміти організувати найоптимальніші умови для здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами на основі результатів діагностики їх психофізичного розвитку, оцінки достовірності одержаних результатів та їх критичного аналізу.</p> <p>РН7. Вміти проводити психолого-педагогічну діагностику осіб з особливими освітніми потребами, інтерпретувати її результати, планувати хід освітньо-корекційного процесу та здійснювати консультативний супровід сімей.</p> <p>РН9. Вільно застосовувати теорію і методичку корекції та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами в процесі професійної діяльності.</p>	<p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях</p> <p>ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології</p> <p>ЗК9. Здатність до міжособистісної взаємодії</p> <p>СК6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний, психолого-педагогічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю, та їх сімей</p>
2.	<p>РН15. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації, генерування нових ідей на основі засвоєного у інших та власного набутого досвіду.</p> <p>ПРН3. Уміти конструктивно розв'язувати професійні, проблемні задачі, здійснювати суб'єкт-суб'єктну, педагогічно доцільну, партнерську взаємодію на основі загальнолюдських цінностей, етики і моралі.</p> <p>ПРН8. Уміти оцінювати власні професійні здобутки та визначати перспективи особистого професійного розвитку.</p>	<p>СК11. Здатність організувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.</p> <p>СК12. Здатність будувати гармонійні відносини із особами з психофізичними порушеннями та їхніми сім'ями без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.</p>

III. Тематичний план освітнього компоненту

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС/90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Семинарські	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семинарські)	Семинарські	СРС
Модуль 1. Теоретичні основи розвитку волонтерського руху.											
	Тема 1.1. Передумови виникнення волонтерства. Волонтерство як феномен цивілізованого суспільства.	2	2		2	5	2	2			10
	Тема 1.2. Сучасний стан волонтерства в Україні. Характеристика процесу становлення волонтерського руху в Україні.	6	2	2	2	10	2		2		10
	Тема 1.3. Історія розвитку волонтерства : вітчизняний та зарубіжний досвід. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном.	4	2		2	10	2	2			10
Модуль II. Волонтерство як сфера практичної діяльності.											
	Тема 2.1. Функціонально-рольовий репертуар, уміння і базові характеристики майбутнього педагога у волонтерській діяльності.	4	2	2		10	2		2		10
	Тема 2.2. Діяльність волонтерів в умовах вуличного соціального простору.	4	2		2	10	2	2			10
	Тема 2.3. Соціально-педагогічний трегінг як метод групової роботи в діяльності педагога-волонтера. Організація підготовки волонтерів до роботи.	4	2		2	5					20
	Тема 2.4. Підготовка волонтерів до соціально-педагогічної діяльності та управління їх роботою.	4	2	2		6	2		2		10
Разом:		30	14	6	10	60	10	6	6		80

IV. Зміст навчальної дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій

1.	<p style="text-align: center;"><u>Модуль І</u></p> <p>Тема 1. Модуль 1. Теоретичні основи розвитку волонтерського руху.</p> <p>Тема 1.1. Передумови виникнення волонтерства. Волонтерство як феномен цивілізованого суспільства. Означення та поняття «волонтерство», волонтерський рух. Сутність волонтерства та волонтерського руху (мета, цілі, функції). Принципи волонтерської діяльності. Ресурси волонтерства. Класифікація волонтерських груп. Сфери діяльності волонтерів. Нормативно-правове забезпечення функціонування волонтерського руху. Характеристика основних груп добровільних помічників. Вимоги до особистісних якостей волонтера. Особливості мотивації потенційних волонтерів, етичні засади волонтера. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 10,11.</i></p> <p>Тема 1.2. Сучасний стан волонтерства в Україні. Характеристика процесу становлення волонтерського руху в Україні. Форми волонтерського руху в недавні часи. Волонтерська діяльність в суверенній Україні. Форми волонтерської діяльності в Україні : контрольована і неконтрольована. Напрями становлення волонтерського руху в Україні: групи молодих добровольців; безкоштовна робота волонтерів у громадських і некомерційних організаціях; добровільна систематична або епізодична допомога держави установам; волонтерська діяльність як результат творчого саморозвитку; педагогічно спрямована волонтерська діяльність як засіб розвитку особистості. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 6, 12,14.</i></p> <p>Тема 1.3. Історія розвитку волонтерства : вітчизняний та зарубіжний досвід. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном. Аналіз ролі діяльності неурядових організацій у соціальному забезпеченні в провідних країнах Європи. Стан та розвиток міжнародного волонтерського руху. Досвід США та Європи в організації волонтерської роботи. Особливості функціонування Європейської Волонтерського Служби (Європейський волонтеріат). Сучасні міжнародні програми волонтерського руху. Волонтерська діяльність: особливості зарубіжного та вітчизняного досвіду. Аналіз особливостей діяльності волонтерів Корпусу Миру в Україні. Особливості діяльності волонтерських організацій у провідних країнах світу. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 1-4.</i></p> <p style="text-align: center;">Модуль ІІ. Волонтерство як сфера практичної діяльності.</p> <p>Тема 2.1. Функціонально-рольовий репертуар, уміння і базові характеристики майбутнього педагога у волонтерській діяльності. Роль волонтерської практики в розвитку особистісних якостей майбутніх фахівців (з досвіду участі в міжнародних волонтерських студентських практиках). Аналіз досвіду участі студентів волонтерів у міжнародних програмах : волонтерська діяльність в громадській організації «Товариство охорони праці і гідності учнів «Фортеця» «Пам'ять без кордонів» (Польща); дослідження «Товариство охорони праці і гідності учнів «Фортеця» «Пам'ять без кордонів» (Польща); дослідження особливостей українських волонтерів у Німеччині <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 10,11,13.</i></p> <p>Тема 2.2. Діяльність волонтерів в умовах вуличного соціального простору. Сутність та форми вуличної соціальної роботи. Стратегія організації вуличної соціальної роботи волонтерських мобільних груп. Техніка безпеки при роботі в умовах вуличного соціального простору. Організація вуличної соціальної роботи з дітьми. Особливості роботи з дітьми різних вікових категорій. Загальна характеристика гри. Поняття вуличної ігрової. Методичні рекомендації щодо використання ігрових технік. Проведення тематичних акцій та заходів з дітьми. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4,8,9.</i></p> <p>Тема 2.3. Соціально-педагогічний тренінг як метод групової роботи в діяльності педагога-волонтера. Організація підготовки волонтерів до роботи, Залучення волонтерів до соціальної роботи, Актуальність волонтерської школи в сучасних умовах. Алгоритм розробки волонтерської програми. Структура школи волонтерів. Форми і методи навчання волонтерів : соціально-реабілітаційна робота; соціальна опіка та соціальний захист соціально-незахищених груп населення (діти-інваліди, сироти, малозабезпечені, діти без догляду батьків, безпритульні діти, самотні матері, люди похилого віку). Соціальний розвиток молоді та її інтеграція в суспільство. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:2-4, 8-9.</i></p> <p>Тема 2.4. Підготовка волонтерів до соціально-педагогічної діяльності та управління їх роботою. Основні напрямки роботи волонтерів. Соціально-реабілітаційна робота: запобігання та подолання</p>	2	2
1.2.		2	2
1.3.		2	2
2.1.		2	2
2.2.		2	2
2.3.		2	2
2.4.		2	2

	<p>негативних явищ у молодіжному середовищі: робота з молоддю, схильною до асоціальної поведінки; профілактика та подолання вживання алкогольних напоїв; профілактика та запобігання вживання наркотичних речовин; підтримка дітей і підлітків, що постраждали від морального, фізичного та сексуального насильства.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 5, 8, 10, 14.</i></p>		
--	---	--	--

4.2. Плани семінарських, практичних занять:

Зміст завдань до семінарських (практичних, лабораторних) занять

Семінарське заняття №1. Теоретичні засади становлення волонтерства.

1. Передумови виникнення волонтерства.
2. Сучасний стан волонтерства в Україні
3. Історія розвитку волонтерства: вітчизняний та зарубіжний досвід.
4. Волонтерська діяльність: особливості зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 10, 11.

Семінарське заняття № 2. Зміст та особливості соціально-педагогічної роботи.

1. Функціонально - рольовий репертуар, уміння та базові характеристики майбутнього педагога у волонтерській діяльності.
2. Підготовка волонтерів до соціально-педагогічної діяльності та управління їх роботою.
3. Форми і методи навчання волонтерів : соціально-реабілітаційна робота; соціальна опіка та соціальний захист соціально-незахищених груп населення (діти-інваліди, сироти, малозабезпечені, діти без догляду батьків, безпритульні діти, самотні матері, люди похилого віку).

Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 10, 11.

Семінарське заняття № 3. Волонтерська діяльність в суверенній Україні.

1. Форми волонтерської діяльності в Україні : контрольована і неконтрольована.
2. Напрями становлення волонтерського руху в Україні: групи молодих добровольців; безкоштовна робота волонтерів у громадських і некомерційних організаціях; добровільна систематична або епізодична допомога державі установам.
3. Волонтерська діяльність як результат творчого саморозвитку; педагогічно спрямована волонтерська діяльність як засіб розвитку особистості.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1-4, 10, 11, 13.

Семінарське заняття № 4. Досвід США та Європи в організації волонтерської роботи.

1. Особливості функціонування Європейської Волонтерської Служби (Європейський волонтеріат).
2. Сучасні міжнародні програми волонтерського руху.
3. Волонтерська діяльність: особливості зарубіжного та вітчизняного досвіду.
4. Аналіз особливостей діяльності волонтерів Корпусу Миру в Україні.
5. Особливості діяльності волонтерських організацій у провідних країнах світу.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, інтернет джерела.

Семінарське заняття №5. Актуальність волонтерської школи в сучасних умовах.

1. Алгоритм розробки волонтерської програми.
2. Структура школи волонтерів.
3. Форми і методи навчання волонтерів : соціально-реабілітаційна робота; соціальна опіка та соціальний захист соціально-незахищених груп населення (діти-інваліди, сироти,

малозабезпечені, діти без догляду батьків, безпритульні діти, самотні матері, люди похилого віку).

4. Соціальний розвиток молоді та її інтеграція в суспільство.
5. Нормативно-правова база волонтерської діяльності.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 8-9.

Практичні заняття :

Практичне заняття № 1. Тема : Волонтери в соціально-педагогічних акціях.

1. Дослідження можливостей волонтерського руху в Україні.
2. Аналіз особливостей волонтерів Корпусу миру в Україні.
3. Волонтерські програми в школах-інтернатах «За» і «Проти». Діяльність координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху при Міністерстві праці і соціальної політики.
4. Досвід роботи Всеукраїнського громадського центру «Волонтер», ресурсного центру розвитку громадських організацій «Гурт», Волонтерський центр «Пенсіонер» Ради організацій ветеранів.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 6, 12, 14.

Практичне заняття № 2. Аналіз досвіду участі студентів волонтерів у міжнародних програмах .

1. Волонтерська діяльність в громадській організації «Товариство охорони праці і гідності учнів «Фортеця» «Пам'ять без кордонів» (Польща).
2. Дослідження «Товариство охорони праці і гідності учнів «Фортеця» «Пам'ять без кордонів» (Польща).
3. Дослідження особливостей українських волонтерів у Німеччині.
4. Порівняльний аналіз роботи волонтерів в Україні та країнах Європи (за вибором)

Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 10, 11, 13.

Практичне заняття № 3. Тема : Організація волонтерської роботи в освітній сфері.

1. Волонтерська служба у загальноосвітній школі.
2. Специфіка волонтерської діяльності у заклад вищої освіти.
3. Робота волонтерів з різними категоріями клієнтів «Телефону довіри».
4. Особливості роботи з дітьми різних вікових категорій.
5. Особливості проведення тематичних акцій та заходів з дітьми.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2-4, 5, 8, 10, 14.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності. (Презентації.)

1. Передумови виникнення волонтерства.
2. Сучасний стан волонтерства в Україні.
3. Історія розвитку волонтерства: вітчизняний та зарубіжний досвід.
4. Волонтерська діяльність : особливості зарубіжного і вітчизняного досвіду.
5. Нормативно-правова база волонтерської діяльності.
6. Функціонально-рольовий репертуар, уміння та базові характеристики майбутнього педагога у волонтерській діяльності.
7. Вуличні ігрові техніки у волонтерській роботі.
8. Підготовка волонтерів до соціально-педагогічної діяльності та управління.
9. Соціально-педагогічний тренінг як метод групової роботи в діяльності колекційного-соціального педагога.
10. Методичні рекомендації щодо використання ігрових технік.

11. Специфіка волонтерської діяльності у заклад вищої освіти.
 12. Соціальний розвиток молоді та її інтеграція в суспільство.
 Рекомендовані інформаційні джерела 1-4

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю усні та письмові відповіді, модульні тести та контрольні роботи, індивідуально-пошукові завдання, реферати, психологічний практикум, творчі завдання.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю залік.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни

ВСЬОГО – 90 год., з них: лекції – 14 год., семінари – 10 год., практичних-- 6 год.,самостійна робота – 60 год.

Тижень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX
Модуль	МОДУЛЬ 1										МОДУЛЬ 2								
Назва модуля	Теоретичні основи розвитку волонтерського руху (30 балів)										Волонтерство як сфера практичної діяльності (30 балів)								
Тематики лекцій	Л1. Передумови виникнення волонтерства . Волонтерство як феномен цивілізованого суспільства.		Л2. Сучасний стан волонтерства в Україні. Характеристика процесу становлення волонтерського руху в Україні.		Л3. Історія розвитку волонтерства : вітчизняний та зарубіжний досвід. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном.						Л4. Функціонально-рольовий репертуар , уміння і базові характеристики майбутнього педагога у волонтерській діяльності.		Л5. Діяльність волонтерів в умовах вуличного соціального простору.			Л6. Соціально-педагогічний трейнінг як метод групової роботи в діяльності педагога-волонтера.		Л7. Підготовка волонтерів до соціально-педагогічної діяльності та управління їх роботою.	
Теми практичних		Пр.1. Волонтери в соціально-								Пр.3. Аналіз досвіду участі						Пр.4. Організація волонтер		Пр.3. Організація волонтерської	

		педагогічних акціях. 4 бали				студентів у волонтерів у міжнародних програмах. 4 бали			ської роботи в освітній сфері 4 бали	роботи в освітній сфері. 4 бали
Теми семінарських	С1. Теоретичні засади становлення волонтерства 4 бали	С2. Зміст та особливості соціально-педагогічної роботи. 4 бали	С3. Волонтерська діяльність в суверенній Україні. - 4 бали				С4. Досвід США та Європи в організації волонтерської роботи. 4 бали	С5. Актуальність волонтерської школи в сучасних умовах. 4 бали		
Само-стійна робота	САМОСТІЙНА РОБОТА МОДУЛЬ 1. Підготувати презентацію «Сучасне волонтерство» 4 бали					САМОСТІЙНА РОБОТА МОДУЛЬ 2. <i>Розробити захід по роботі з дітьми (вік, напрям-за вибором).</i> 5 бали				
Види контролю	МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1. Контрольна робота – 10 бали					МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 2. Проаналізувати сучасний стан волонтерства в Україні. – 5 бали				
Форма контролю	ЕКЗАМЕН -40 БАЛІВ									

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна:

1. Говоруха Н. О. Соціально-педагогічні умови розвитку волонтерського руху в Україні (1991-2014): монографія. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 200 с.
2. Лях, Т. Л., Журавель, Т. В., Сила, Т. І., Пуха, К. В., Качуровська, В. Ю., & Янковець, В. В. Менеджмент волонтерських програм: посібник для підготовки менеджерів волонтерських програм, Київ: ОБНОВА-КОМПАНІ, 2020. 174 с.
3. Назарук В. Створення та керування волонтерською програмою. Київ : Благодійний фонд «Центр волонтеріату «Добра воля»: 2014. 70с.
4. Школа волонтерів: Навчальний посібник/ За заг.ред. Г.С.Скитьової . Київ: 2016. 166 с.

Додаткова:

5. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний посібник. К.: Логос, 2003. 134с.
6. Бондаренко З.П. Педагогічне волонтерство та наставництво у контексті формування соціального здоров'я студентської молоді. *Педагогіка здоров'я як основа розвитку потенціалу особистості*. В.А. Гладуш, Н.В. Зимівець, З.П. Бондаренко, Л.М. Ніколенко та ін. Монографія. Дніпро: ЛІРА, 2020. 384 с. С. 60-106
7. Бондаренко З.П. Педагогічне волонтерство як бренд сучасної студентської молоді. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*: Серія «Педагогіка і психологія». №2. 2019. С. 130-138
8. Волонтерство: poradnik для організатора волонтерського руху. Укл.: Т.Л. Лях. К.: ВГЦ «Волонтер», 2010.176с.
9. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери. О.Стецьков, Н.Майорова, В. Шелковнікова. К.: Сфера, 2011. 92с.

10. Говоруха Н. О. Типи волонтерської діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 8. С. 24-27. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/8/6.pdf>
11. Говоруха Н. О. Цінності, як основа волонтерської діяльності. *Директор школи, ліцею, гімназії*. Спец. тематичн. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору». 2018. №6. Т. II (80). С. 57–64.
12. Конвенція ООН з прав дитини: шляхи практичного застосування: метод. рекомендації / упоряд. Г. М. Лактіонова та ін. К.: Наук. Світ: 2001. 37 с.
13. Петрович В. С., Денис Т. В. Участь у волонтерській діяльності щодо популяризації здорового способу життя як аспект професійного становлення майбутнього соціального педагога. *Волонтерство як ресурс соц. роботи у громаді*: зб. ст. К. : Християн. дит. фонд, 2016. С. 76-80.
14. Права дитини: сучасний досвід та інновації: зб. інформ. і метод. матеріалів / авт.упоряд.: Г. Лактіонова, О. Калібаба, Т. Цюман та ін. Київ : Либідь, 2015. 256с.

Інформаційні ресурси:

1.

Азьмук Н. А. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ТРАЄКТОРІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ. Ефективна економіка. 2019. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2019/33.pdf

Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 36 с. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf>

Всеукраїнський громадський Центр "Волонтер" <https://www.facebook.com/aupcvolunteer/>

Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39498/Volonterska%20diialnist%20v%20Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Діяльність Корпусу Миру США в Україні: основні напрями та перспективи розвитку <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/230222>

Закон України «Про освіту». URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

Закон України «Про волонтерську діяльність».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

Закон України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів У Країни». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-n#Text>

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

Закон України «Про охорону гунства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

Закон України «Про соціальні послуги». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>

Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір <https://minjust.gov.ua/m/str/37188>

Костенко В. О., Горбаченко Ю. М. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ МИРНОГО ЧАСУ ТА ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ. *Публічне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку*. 2022. Випуск 30. С. 133-136. <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/30-2022/23.pdf>

Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. ЦКБ: www.nbuv.gov.ua

Національна доктрина розвитку освіти в Україні. URL:

<http://tyachiv.osv.org.ua/nacionalna-doktrina-rozvitku-osviti-14-19-44-26-09-2018/>

Порядок надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0466-02#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану і у відбудовний період: Закон України від 15 березня 2022 року № 2132-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-20#Text>

Репозиторій ДНУ імені Олеся Гончара. URL:<http://repository.dnu.dp.ua:1100>.

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.

